

1. PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉ PORADENSTVÍ

1.1 SYSTÉM PEDAGOGICKO-PSYCHOLOGICKÉHO PORADENSTVÍ

V České republice existuje systém výchovného poradenství, který na základě vyhlášky o poskytování poradenských služeb ve školství zahrnuje školská poradenská zařízení: pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra; dále školní poradenská pracoviště při základních a středních školách. Školská poradenská pracoviště jsou zpravidla zřizována krajskými úřady, ale existují i zařízení zřizovaná soukromými subjekty. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zřizuje Institut pedagogicko-psychologického poradenství, který je metodickým pracovištěm pro celý systém výchovného poradenství.

V pedagogicko-psychologických poradnách je pracovní obsazení následující: psychologové, speciální pedagogové, metodik prevence, sociální pracovníci, někde jsou i sociální pedagogové. Speciálně pedagogická centra jsou, jak vyplývá už z názvu, specializována pro práci s dětmi s určitým druhem omezení. Mezi pracovníky patří psychologové, speciální pedagogové se zaměřením na příslušnou oblast problémů a sociální pracovníci. Ve školních poradenských pracovištích mohou být zřízeny funkce školního psychologa, školního speciálního pedagoga, přináleží sem také školní metodik prevence a výchovný poradce.

Školský zákon č. 561/2004 Sb. stanoví systém předškolního, základního a středního vzdělávání ve školách a zároveň specifikuje úlohu školských poradenských zařízení, která zajišťují „informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání“ (§ 116). Všechna školská poradenská zařízení musejí být zapsána ve školském rejstříku. Řídí se obecně závaznými právními předpisy, ale též předpisy vydávanými přímo pro jejich činnost MŠMT ČR.

Oblast poradenství pro děti a dospívající je velmi široká a rozmanitá. Zahrnuje různé vývojové fáze, od časného dětství až po ranou dospělost. Psycholog pracující na poradenském pracovišti, ať již v pedagogicko-psychologické poradně nebo ve speciálně pedagogickém centru, musí být vybaven důkladnými znalostmi vývojové psychologie a znát zvláštnosti jednotlivých vývojových období.

Současný systém poradenské péče o děti a mládež se vyznačuje určitou tendencí ke specializaci jednotlivých poradenských zařízení.

Pedagogicko-psychologické poradny jsou široce zaměřeny na problematiku dětí a mládeže od 3 let (tj. od nástupu do mateřské školy – potažmo do školského systému) přes žáky základních škol až po studenty středních škol včetně vyšších odborných

škol. Problematika práce je velmi rozsáhlá. Zhruba ji můžeme rozdělit na oblast problémů výchovných, obtíže ve vzdělávání či v vyučovacím procesu; setkáme se však i s mnoha dalšími otázkami, které rodiče, pedagogická veřejnost, různé instituce či samotní dospívající mohou klást.

Ve speciálně pedagogických centrech je péče zaměřena na děti a mládež s určitými, řekněme specifickými, potřebami. Jednotlivá centra jsou specializována následovně: centra pro děti s vadami zraku, centra pro děti s vadami sluchu, centra pro děti s mentální retardací, centra pro děti s vadami řeči, centra pro děti s kombinovanými vadami (tj. pro děti s tělesným i a mentálním postižením) a centra pro děti s autismem (tj. pro děti s pervazivními vývojovými poruchami).

Při diagnostických ústavech jsou zřízena střediska výchovné péče s obdobným obsazením – psychologové a speciální pedagogové. Ve své činnosti se zaměřují na velmi složitou práci – na děti a mládež s poruchami chování.

Mezi hlavní druhy činnosti poradenských zařízení podle vyhlášky o poskytování poradenských služeb č.72/2005 Sb.patří:

Činnosti Pedagogicko-psychologické poradny dle vyhlášky 72/2005 Sb. ve znění vyhláška 197/2016 Sb.

Školská poradenská zařízení

(1) Typy školských poradenských zařízení jsou:

a) pedagogicko-psychologická poradna (dále jen "poradna"),

b) speciálně pedagogické centrum (dále jen "centrum").

(2) Školská poradenská zařízení poskytují poradenské služby prostřednictvím pedagogických pracovníků a sociálních pracovníků, jejichž činnost je stanovena v příloze č. 4 k této vyhlášce. Ředitel školského poradenského zařízení zajistí průběžné metodické vedení těchto pracovníků.

(3) Pedagogickým pracovníkům vykonávajícím pedagogicko-psychologickou činnost ve školách a školských poradenských zařízeních je poskytována odborná podpora za účelem zvýšení kvality poradenských služeb právníkou osobou zřízenou Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

(4) K naplnění vzdělávacích potřeb žáka školská poradenská zařízení při poskytování poradenských služeb spolupracují s dalšími odborníky.

§ 5

Poradna

(1) Poradna poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou a speciálně pedagogickou pomoc při výchově a vzdělávání žáků.

(2) Činnost poradny se uskutečňuje ambulantně na pracovišti poradny a návštěvami zaměstnanců právníkové osoby vykonávající činnost poradny ve školách a školských zařízeních.

(3) Poradna

- a) zjišťuje pedagogicko-psychologickou připravenost žáků na povinnou školní docházku a vydává o ní zprávu a doporučení,
- b) zjišťuje speciální vzdělávací potřeby žáků škol a na základě výsledků psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky vypracovává doporučení s návrhy podpůrných opatření pro žáka,
- c) vydává zprávu a doporučení podle jiného právního předpisu⁴⁾ za účelem stanovení podpůrných opatření na základě posouzení speciálních vzdělávacích potřeb žáka nebo mimořádného nadání žáka,
- d) vydává zprávu a doporučení podle jiného právního předpisu⁴⁾ k zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona nebo zařazení nebo převedení do vzdělávacího programu odpovídajícího vzdělávacím potřebám žáka,
- e) provádí psychologická a speciálně pedagogická vyšetření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a žáky mimořádně nadané,
- f) poskytuje žákům přímou speciálně pedagogickou a psychologickou intervenci,
- g) poskytuje poradenské služby žákům se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo vzniku problémů v osobnostním a sociálním vývoji; jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům vzdělávajícím tyto žáky poskytuje poradenské služby zaměřené na vyjasňování osobních perspektiv žáků,
- h) poskytuje poradenské služby žákům z odlišného kulturního prostředí a s odlišnými životními podmínkami,
- i) poskytuje metodickou podporu škole a školskému zařízení při poskytování poradenských služeb a podpůrných opatření,
- j) poskytuje žákům kariérové poradenství,
- k) poskytuje informační, konzultační, poradenskou a metodickou podporu zákonným zástupcům žáka,
- l) prostřednictvím metodika prevence zajišťuje prevenci rizikového chování, realizaci preventivních opatření a koordinaci školních metodiků prevence.

Z přílohy v. č. 72/2005 Sb. ve znění v.č. 197/2016 Sb.

Standardní činnosti poraden

I. Komplexní nebo zaměřená psychologická a speciálně pedagogická diagnostika:

1. Zjišťování předpokladů pro školní docházku, skupinová a individuální psychologická a speciálně pedagogická diagnostika školní zralosti.

2. Individuální psychologická a speciálně pedagogická diagnostika dětí předškolního věku z důvodů nerovnoměrného vývoje.
3. Individuální psychologická a speciálně pedagogická diagnostika dětí předškolního věku, žáků základních škol a žáků středních škol s problémy v adaptaci a s výchovnými problémy, včetně specifických poruch chování.
4. Individuální psychologická a speciálně pedagogická diagnostika žáků základních škol, žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol se vzdělávacími problémy, včetně specifických poruch učení, a žáků neprospívajících.
5. Individuální psychologická a speciálně pedagogická diagnostika jako podklad pro:
  - a) návrhy na podpůrná opatření, včetně jejich členění do stupňů a případných kombinací,
  - b) zařazování a přeřazování žáků se závažnými vývojovými poruchami učení nebo chování do škol, tříd, oddělení a studijních skupin zřízených podle § 16 odst. 9 školského zákona,
  - c) psychologickou a speciálně pedagogickou diagnostiku žáků základních škol, žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol s osobnostními nebo sociálně-vztahovými problémy,
  - d) psychologickou a speciálně pedagogickou diagnostiku nadání a mimořádného nadání žáků,
  - e) doporučení ke vzdělávání žáků se specifickými poruchami učení nebo chování a dalšími speciálními vzdělávacími potřebami.

II. Psychologická a speciálně pedagogická intervence:

1. Poradenská intervence u dětí předškolního věku, žáků základních škol, žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol, zákonných zástupců a pedagogických pracovníků v životní krizi či nouzi a individuální pomoc těmto jedincům při zpracování krize v případech problémů, které negativně ovlivňují vzdělávání dítěte nebo žáka.
2. Včasná poradenská péče a práce s dětmi předškolního věku s nerovnoměrným vývojem, zejména s obtížemi v adaptaci, a jejich dlouhodobé vedení.
3. Základní individuální a skupinová reedukace žáků s potřebou podpůrných opatření ve vzdělávání, zejména u žáků se specifickými poruchami učení a chování, jejichž problémy vyžadují odborně mimořádně náročnou speciálně pedagogickou péči.
4. Individuální a skupinová práce se žáky základních škol, žáky středních škol a studenty vyšších odborných škol s obtížemi v adaptaci, s osobnostními,

sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a potížemi, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.

5. Individuální a skupinové kariérové poradenství pro žáky základních a středních škol a studenty vyšších odborných škol.

6. Poradenské nebo poradensko-terapeutické vedení rodin s dítětem nebo žákem v případě problémů, které negativně ovlivňují vzdělávání dítěte nebo žáka.

7. Poradenské konzultace a poradenské vedení zákonných zástupců dětí předškolního věku a žáků základních a středních škol, kterým je poskytována individuální nebo skupinová diagnostická a intervenční péče poradny.

8. Poradenské konzultace a doporučení pedagogickým pracovníkům vzdělávajícím děti a žáky, kterým je poskytována individuální nebo skupinová diagnostická a intervenční péče poradny (tzv. intervence ve škole pro žáky).

III. Informační a metodická činnost a příprava podkladů pro vzdělávací opatření a dokumentace:

1. Metodické vedení pedagogů a rodičů při:

- a) uplatňování podpůrných opatření ve vzdělávání žáka,
- b) vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných,
- c) rozvoji komunikace, následně při rozvoji školních dovedností a v návaznosti na plnění vzdělávacích programů,
- d) individuálních programech k rozvoji percepčních oblastí a motoriky s ohledem na individuální potřeby žáka,
- e) podpůrných rodičovských skupinách.

2. Metodická pomoc při tvorbě preventivních programů rizikového chování a participace na preventivních programech školy. Koordinace a metodické vedení práce výchovných poradců, školních metodiků prevence v základních a středních školách a dalších pedagogických pracovníků škol.

3. Příprava podkladů:

- a) pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami zejména pro žáky se specifickými poruchami učení a chování do základních a středních škol,
- b) pro zařazení žáků uvedených v § 16 odst. 9 školského zákona a zejména žáků se závažnými poruchami učení a chování do škol, tříd, oddělení a studijních skupin s upravenými vzdělávacími programy pro tyto žáky.

4. Při přípravě zpráv a doporučení v případech, kdy je žák v péči odborného lékaře nebo klinického psychologa, školské poradenské zařízení přihlíží při stanovování podpůrných opatření ve vzdělávání žáka ke klinické diagnóze a léčebným opatřením odborného lékaře nebo klinického psychologa, který tuto

pěči žákovi poskytuje, pokud tyto podklady zákonný zástupce nebo žák školskému poradenskému zařízení předá.

5. Zpracování zpráv a doporučení v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

6. Pokud školské poradenské zařízení zjistí podezření na klinickou diagnózu žáka, doporučí mu vyšetření zdravotního stavu poskytovatelem zdravotních služeb v příslušném oboru.

7. Poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům:

a) v oblasti péče o děti předškolního věku, žáky základních škol, žáky středních škol a studenty vyšších odborných škol, jejichž školní vzdělávání vyžaduje zvláštní pozornost,

b) poskytování odborných konzultací pedagogickým pracovníkům základních a středních škol v souvislosti se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, s vytvářením doporučení ke vzdělávání a naplňováním individuálních vzdělávacích plánů pro tyto žáky.

8. Vedení dokumentace, vedení evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.

9. Vyhodnocování realizovaných preventivních programů škol v regionální působnosti pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

10. Spolupráce se středisky výchovné péče při poskytování standardních služeb pro žáky se specifickými poruchami chování a s rizikovým chováním, spolupráce s jejich zákonnými zástupci a pedagogickými pracovníky, kteří je vzdělávají.

11. Koordinace činnosti poradny a centra při vytváření doporučení ke vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, při poskytování souběžné péče.